

УДК [811.161.1+811.161.2]’22’38’42’06:82-84:070:366.636

Г. Ю. Касім

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри загального та слов’янського мовознавства

**РІЗНОВИДИ СИГНАЛІВ ПРО ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНІСТЬ
ФРАГМЕНТІВ СУЧАСНОГО ПУБЛІЦИСТИЧНОГО ТЕКСТУ**

Статтю присвячено розгляду інтертекстуальних одиниць – крилатих висловів і цитат, використаних в електронних ЗМІ України та Росії протягом останніх трьох років. У роботі описано різноманітні сигнали, що вказують на конструкції інтертекстуального характеру, притаманні публіцистиці.

Ключові слова: мас-медіа, інтертекстуальність, крилатий вислів, цитата, прототекст.

Як зазначають дослідники, сучасний дискурс насичений різними за ступенем експліцитності фрагментами «чужих» текстів [6], а інтертекстуальність – такі діалогічні зв’язки, за яких один текст уміщує конкретні та явні посилання на попередні тексти, – є домінантною ознакою сучасної мас-медійної мови [3, с. 5]. При цьому „чуже слово” розкодовується за умови спорідненості фонових знань автора та реципієнтів, тому обов’язковим компонентом механізму інтертекстуальності є інтерпретація як розуміння тексту учасниками комунікативної ситуації відповідно до рівня своїх фонових знань [7]. Н. О. Фатеева вирізняє двосторонній характер інтертекстуальності – інтертекстуальність авторську (спосіб генези власного тексту та постулювання власного поетичного «Я» крізь складну систему опозицій, ідентифікацій та маскування стосовно текстів інших авторів) [9, с. 20] та інтертекстуальність читацьку (установка на поглиблене сприйняття тексту, подолання нерозуміння тексту, текстових аномалій, за рахунок встановлення його зв’язків з іншими текстами) [9, с. 17].

Виявами інтертекстуальності у текстах сучасних ЗМІ є зокрема крилаті вислови, що походять із прецедентних текстів, та цитати, які, на відміну від попередньої традиції, у постмодерністській парадигмі можуть бути позбавлені лапок, при тому, що розпізнавання цитатності вимагає певної культурної компетентності [4, с. 334]. Характерно, що автор тексту лише в окремих випадках розкриває реципієнту джерело цитації: частіше читач має самостійно знайти відповідь на це питання [2, с. 30]. Пошук прототексту, таким чином, активізує реципієнта, стаючи одним із численних прийомів мовної гри. Для останнього поняття властиві передусім такі риси, як естетизм (гра – процес, спрямований на отримання задоволення, а не результату) та конвенціональність (знання правил гри) [Див. : 5]. Тим не менше наявні випадки, коли автор вважає за по-

трібне експліцитно окреслити інтертекстуальність певного фрагмента власного тексту, вказавши на автора прототексту, на сам прототекст та ін.

Актуальність вивчення інтертекстуальних одиниць (ІО) у публіцистичному тексті впливає з активізації їх використання в сучасних текстах ЗМІ, а експліцитні прийоми вказівок на їхню інтертекстуальність заслуговують на аналіз та класифікацію.

Метою статті є розгляд вказівок на інтертекстуальність крилатих висловів, ужитих у низці електронних ЗМІ України та Росії протягом 2013–2015 р.р.

Зазначимо, що серед виявлених в обстежених текстах 600 ІО, що є крилатими висловами, експліцитні вказівки на інтертекстуальність представлені лише у 50 випадках, що становить 8,3 %.

Таблиця

**Характер інформації,
що міститься у вказівках на інтертекстуальність**

Сенс вказівки на інтертекстуальність	Кількість	у %
Автор прототексту	13	26
Персонаж прототексту, якому належить висловлювання	8	16
Назва прототексту	5	10
Автор прототексту та його назва	5	10
Автор прототексту та персонаж, якому належить висловлювання	3	6
Не чітко окреслена інформація про автора чи прототекст	16	32

Як видно з таблиці, серед експліцитних вказівок на інтертекстуальність переважають ті, що містять інформацію конкретного характеру: про автора прототексту, про персонаж, який є джерелом відповідного крилатого вислову, про назву прототексту та про кілька вищезазначених моментів. У сумі такі випадки становлять 68 % (34 живання). Випадки, де представлено вкрай розпливчасту вказівку на інтертекстуальність, становлять 32 %.

Вказівки на інтертекстуальність, що містять інформацію про автора прототексту, мають різний ступінь прозорості. Найпрозоріші ті, де нетрансформована ІО (крилатий вислів / цитата) подається як належна конкретному авторові: *Де тепер СТБ і де культура, гадаю, нікому пояснювати не варто. «Все йде, все минає, і сліду немає», як писав наш класик Тарас Шевченко* [20, 14.09.2011]; *Життєвий рівень на Луганщині, особливо у сільській місцевості, досить низький. Села як у Шевченка – чорніші чорної землі* [22, 22.12.2015]; *Ну, а нам своє робить, як заповідав Павло Тичина* [20, 19.06.2014]; *“Мы на горе всем буржуям мировой пожар раздуем”. Эти строки А. Блока как нельзя лучше передают не только настрой на мировую революцию <...>* [11, 29.01.2016];

Журналіста в каком-то смысле можно назвать, пользуясь слоганом Маяковского, ассенизатором и водовозом [13, 1.04.2015].

За рахунок трансформації використовуваних прототекстів експресивність публіцистичного тексту помітно зростає: *105 років тому, у вересні 1908 року, інший журналіст, Володимир Ленін, назвав Льва Толстого «дзеркалом російської революції»*. Цей епітет прижився. Сьогодні Мустафа Найєм стає *дзеркалом еволюційних процесів в українських медіа* [20, 08.04.2013]. Пор. також поширену трансформацію – перетворення заперечної конструкції на стверджувальну, представлену зокрема у крилатому вислові К. С. Станіславського «Не вірю!», що вживається як негативна характеристика акторської гри, а також – на побутовому рівні – як характеристика нещирості. Позбавлений частки *не*, вислів набуває значень протилежного характеру «акторська гра високого рівня» – *Саме в сцені божевілля це вдалося Монастирській на всі сто. Коли Людмила з блукаючим поглядом, ніби в маренні намагалася відмити руки від крові, Костянтин Сергійович, поза сумнівом, сказав би: «Вірю!»* [11, 9.12.2011] та «щирість»: *Відразу ж віриш – за Станіславським – цим нуворишкам-мільярдерам, яких так і не взяли на Заході в ці буржуїни, і які по-мазохістськи розмазують свої “геополітичні приниження”* [17, 15.12.2015]. Як бачимо, в цьому разі необхідною умовою розуміння тексту є знайомство з відповідним крилатим висловом.

Самої вказівки на автора прототексту навіть при наявності досить детальної цитації може бути й недостатньо для розуміння інтенцій автора публіцистичного тексту, якщо читачеві прототекст незнайомий. Без знання рядків вірша О. Мандельштама «Мы живём, под собою не чуя страны» (*А вокруг него сброд тонкошеих вождей, / Он играет услугами полулюдей. / Кто свистит, кто мяучит, кто хнычет <...>*) сенси, який вклала у власний текст В. Новодворська, – *Да, Крым будет вести себя так, как «Ночной дозор» («Ночной позор») в Эстонии и пятая советскоязычная колонна в Латвии. Они, эти мандельштамовские персонажи, «полулюди», будут свистеть, мяучить, хныкать* [10, 27.02.2014], – для реципієнта залишається недоступним. Так само умовою розуміння висловлювань *Отсюда можно сделать вывод, что квартирный вопрос в городе у Чёрного моря стоит не менее остро, нежели в Москве булгаковских времён* [12, 12.12.2015] та *Але кури / гуси / корова значно важливіші для виживання. І будь-який Маслоу вам підтвердить з висот своєї піраміди* [11, 5.02.2016] є знання реципієнтом тексту «Майстра і Маргарити» та знайомство з теорією Абрагама Маслоу про ієрархічну систему потреб людини.

Вказівка на персонаж, якому належить висловлювання, здебільшого однозначно «виводить» реципієнта на прецедентний текст, бо ім'я такого персонажа, як правило, також є прецедентним. Наприклад: *Це, звісно, не така вже й загадка для фізіогномістів – розгледіти по обличчю справжні мотиви чинного президента, незважаючи на всі миротворчі заклики. Як сказав би кіт Беґемот, «подумаєш, бином Ньютона!»* [20, 18.12.2013]; *У кожній країні гамле-*

тівське запитання звучить по-своєму”. І в Україні, мудруючи над *“бути чи не бути?”*, нинішнього року скандалили до хрипу, <...> [11, 20.12.2013]; *Ім всім не по пути с антиглобалистами, потому что антиглобалисты – это те, кто на знаменитый гамлетовский вопрос отвечают: не быть* [17, 13.11.2015]; *Правда, «вовсе не удостоверением определяется писатель, а тем, что он пишет», утверждал в своё время Корольев*. [10, 07.11.2014]; *Оппозиционеры часто произносят фразу Остапа Бендера о Западе, который им поможет*, <...> [19, 03.03.2014]; *Планки морали и профессионализма в последние годы упали сразу и везде, грань недозванного разъела ржавчина коррупции, и оказалось, что в стране, за исключением горстки СМИ, после Харькова и до Вильнюса уже некому и сказать продажным политикам словами Милославского: «Ты что это, царская твоя морда, казёнными землями разбрасываешься?»* [11, 14.02.2014] – контамінація цитат із кінокомедії радянських часів Л. Гайдая «Іван Васильєвич меняет профессию» за п’есою М. Булгакова: *Ты что, сукин сын, самозванец, казённые земли разбазариваешь?! Так никаких волостей не напасёшься і Ты на что намекаешь? Я тебя спрашиваю, ты на что, царская морда, намекаешь?* (слова Жоржа Милославського).

Цитатність заголовка *А я дерусь потому, что дерусь* [13, 10 ЯНВАРЯ 2016] розкрита в тексті згадкою про героя «Трьох мушкетерів»: *Портос, конечно, лукавил. Дрался он не просто так, а потому что д’Артаньян случайно увидел, что его перевязь шита золотом только спереди, <...>*. На джерело вислову *Лёд тронулся, господа!*, що належить Остапу Бендеру, герою романів І. Льфа і Є. Петрова, та вживається у значенні «о начале чего-л. давно ожидаемого» [1], натякає згадка у публіцистичному тексті про статую цього персонажа: *Мы проходим мимо того места, где раньше стояла бронзовая скульптура Остапа Бендера – одна из трёх существующих в мире. Сейчас она находится на реконструкции. «Лёд тронулся, господа!» – произносит кто-то во весь голос* [22, 25.12.2015].

Вказівки на джерело інтертекстуальної одиниці містяться у низці публіцистичних текстів, причому прототекст може як досягати максимального ступеня прецедентності (*Бо, як співається в нашому гімні, всі до одного корупціонери в якийсь момент згинуть, мов роса на сонці*, <...> [21, 1.01.2016]), так і бути напівзабутим, наприклад, цитований у статті про зустріч у Гавані Папи римського Франциска й патріарха Московського Кірілла: *Останкінська голка поспішила впорснути в уми телеглядачів меседж: патріарх, мовляв, “послав сигнал” владі України, з ким не слід за одну дверну ручку братися, щоб не гнівити Папу римського. Але я дуже сумніваюся, що українська влада цьому сигналу надала значення. Як співається в пісеньці, “Ку-ба да-ле-ко, Ку-ба да-ле-ко”, значно ближче – Мінськ, Донбас, Мюнхен, Берлін, Вашингтон, МВФ та інші джерела доленосних “сигналів”* [11, 19.02.2016].

Окреслення джерела ІО може орієнтувати реципієнта на розуміння сенсу прототексту, а отже, й сенсу інтертекстуальності у тексті вторинному: *Это*

твоя Родина, сынок (заглавие) «*Это твоя родина, сынок!*», – мораль известного анекдота в отношении всех недовольных [11, 20.11.2015].

Потреба у зазначенні назви прототексту може зумовлюватися цілеспрямованою трансформацією Ю, як-от у випадку *Постигает ли смысл собственных речей глава МВД Колокольцев, когда он, кося под Екклесиаста, извещает граждан о том, что есть время для закручивания и для откручивания гаек, а сейчас как раз пришла пора их прикрутить* [10, 30.11.2011], де використання стилістично знижених компонентів (*кося под Екклесиаста*) та штампів офіційно-ділового мовлення (*извещает граждан*), а також трансформація Ю (*разбрасывать камни и собирать камни > есть время для закручивания и для откручивания гаек*) надають тексту підвищеної експресивності.

Що стосується заголовка *Властелин блох* [18, 9.11.2015], то вміщена у текст статті вказівка на прототекст створює для реципієнта додаткову умову для розпізнавання й розуміння сенсу – володіння англійською: *Но знает ли он, что начала работать железная логика и те, кто его сегодня облепил, уже ищут нового Lord of the Fleas?* При цьому пропонується російська назва роману В. Голдінга *Lord of the Flies* є неточною: традиційний переклад зазначеного ідеонама російською – «Повелитель мух».

Експліцитна вказівка на інтертекстуальність може водночас містити інформацію про такі особливості прототексту, як його автор і назва: *Тим часом, квартал увечері вівторка, здається, все-таки відрізнявся від байки Крилова й на словах намагався грати в унісон* [20, 18.12.2013]; *Тут пориваються задропувати умовним дротом кордон усього півострова, встановивши блокпости на в'їзді в Крим. Достеменно новий Острів Крим. Тільки не білий, як в Аксьонова, а біло-блакитний* [11, 31.01.2014]; *Большие артисты, собранные под тонкой обложкой “Веселой книжки о кино” от Валерия Дружбинского (Издательский дом “Авицена”, Киев), смеялись времени на зло, смеялись сквозь слезы. Превращали свою жизнь и жизнь окружающих в карнавал, в “блистающий мир» (если цитировать А. Грина)* [11, 13.11.2015] (*Блистающий мир* – роман О. Гріна).

Детальне роз'яснення інтертекстуальних моментів у публіцистичному тексті може бути зумовлене невпевненістю автора в тому, що прототекст та його автор відомі широкому колу реципієнтів. Наприклад, заголовок *Глыбы и человека*. В ГМІИ ім. Пушкіна *открывается выставка к 95-летию Александра Солженицына* [19, 09.12.2013] містить алюзії з двома різними текстами. Назва одного з них – збірки *Из-под глыб* – явно потребувала пояснення, що й було здійснено автором статті: *С 10 декабря по 9 февраля в Государственном музее изобразительных искусств им. А.С. Пушкина будет проходить выставка “Александр Солженицын: Из-под глыб” (“Из-под глыб” назывался опубликованный в 1974 году в Париже сборник российских авторов, в том числе и Солженицына, – имелись в виду глыбы накопившихся исторических событий, которые не обсуждались в стране свободно).* Натомість інший про-

тотекст, нарис Максима Горького «В. И. Ленин», прецедентний текст, що входив у часи СРСР до шкільної програми та містив ІО – слова Леніна про Льва Толстого *Какая глыба, какой матерый человечине!*, у вторинному тексті не згадується, а ІО використовується без жодних коментарів, тому що автор упевнений в тому, що реципієнт неодмінно розпізнає інтертекстуальний характер вислову.

Інтертекстуальність заголовка статті В. Новодворської про Євгенія Замятіна *Острый нож в грудь великой революции* роз'яснено в тексті найвірогідніше через трансформацію ІО: *Аркадий Аверченко когда-то издал сборник «Дюжина ножей в спину революции»*. *Но полузабытый Евгений Иванович Замятин, писатель, чье 130-летие немногие ценители отметили 1 февраля, наносил Великому Вию удары бесстрашно и открыто* [18].

Можлива також вказівка водночас і на автора, і на персонаж прототексту інтертекстуальної одиниці: *На афіші з портретом Людмили Монастирської – три «хітові» опери Верді, призначені для драматичного сопрано, – «Бал-Маскарад», «Макбет» і «Аїда». Три дати її спектаклів завсідники театру повторювали з не меншою одержимістю, ніж пушкінський Германн «трійку, сімку, туз»...* [1, 9.12.2011]; *Ми ж як та пушкінська “богобоязлива вдова” – “душею Богу віддана” (тобто європейським цивілізаційним цінностям), а “грішною плоттю” (матеріальними інтересами хоробро приватизованих, але так і не модернізованих підприємств) – ... . Ну, самі знаєте, кому* [11, 27.12.2013]. Згадка водночас автора прототексту, його персонажа та сюжетної лінії створює вже не крилатий вислів чи цитату, а алюзію: *Ті зусилля, до яких нині вдається російський прем'єр Владімір Путін щодо організації євразійського простору, дуже нагадують ідею гоголівського чорта зібрати до купи обривки червоної свитки* [22, 10.11.2011].

Чимало вказівок на інтертекстуальність мають неозначений, загальний характер (класик, поет, письменник тощо): *Після її концерту ніколи не процитуєш класика – “За цю дешівку людишки охотно платять дорого!”* [11, 20.12.2013] (йдеться про відомий афоризм Станіслава Єжи Леца з книжки *Myśli nieuczesane*, в російському перекладі *За дешевку людишки охотно платят дорого; Зрештою – було б красиво і дуже корисно для нашої держави – зразу згребли б всю нечисть, як писав поет, “д’їдної ями”* [22, 23.01.2014]; *Але, як казав живий класик української політики, – маємо те, що маємо...* [20, 26.12.2011] (слова першого президента України Леоніда Кравчука); *Тож щоби класичний вислів «коні не винні» мав під собою підстави, доцільно нагадати певній частині мас-медійного корпусу елементарні речі, які, втім, щороку виставляють українську журналістику в кумедному світлі* [22, 24.12.2011] (назва повісті М. Коцюбинського, ставши крилатим висловом, набула значення «лицемірне небажання бачити дійсних винуватців чогось», «знімати вину з винних» [15]); *Перефразовуючи великого російського письменника, можна сказати: всі утопії схожі одна на одну, всі антиутопії «антиутопічні» по-своєму*

[20, 30.01.2013] (мається на увазі перша фраза роману Л. Толстого «Анна Кареніна»); *Природно, все це так ретельно він робить не задля десятка активістів у ФБ, які згодом напишуть три верескливих пости, а задля глядача, який є народ і в якого, як усі ми пам'ятаємо, є також правди сила. Це сила емоційного відгуку* [11, 29.01.2016]. Фраза *як усі ми пам'ятаємо* – натяк на прецедентність прототексту, вірша Павла Тичини «Я утверждаюсь», що включений до шкільної програми (*Я єсть народ, якого Правди сила / ніким звойована ще не була. / Яка біда мене, яка чума косила! – / а сила знову розцвіла*). Див. також цитування Й. Бродського: *Писал же другой классик: «Но воруга мне милей, чем кровопийца»* [13, 27.06.2014]; М. Лермонтова: *Но, как говорил классик, есть и высший суд... Другими словами, есть нечто, что у людей называется моралью* [13, 27.06.2014]; В. Маяковського (поема «Облако в штанах»): *У них есть только ненависть, безъязыкая, как о другом предмете сказал поэт, тоже знавший толк в ненависти* [13, 25.08.2014].

Можливо, іноді нечітку, розпливчасту вказівку на інтертекстуальність можна пояснити неоднозначною інформацією про джерело вислову. Так, існує кілька версій походження вислову *Не стріляйте в піаніста, він грає як може* та шляхів проникнення його в українську та російську мови: а) не позбавлене «чорного» гумору гасло, що було популярним в американських салунах, відбиваючи міфічні уявлення про класичних агресивних ковбоїв; б) з твору про Америку Оскара Вайльда, який, за його словами, використав реальний напис, побачений у салуні в штаті Колорадо (*Please do not shoot the pianist. He is doing his best*); 3) і навіть нариси радянських кореспондентів Б. Г. Стрельникова та І. М. Шатуновського «Америка справа и слева» (1972), де так само було згадано весіленький плакатик: „*Пожалуйста. не стреляйте в пианиста. Он старается, как может*“ [15; 16]. Безперечно, вислів походить з американського фольклору, а тексти О. Вайльда та радянських журналістів стали лише шляхами трансляції ІО у масову свідомість. Проте, можливо, саме фольклорний генезис цього вислову сприяє його сприйманню як структури невизначеного походження, тому при чіткій вказівці на інтертекстуальність одиниці її джерело не вказується: *Тому, хай там як нудно й невиразно це звучатиме, варто згадати давнє гасло: «Не стріляйте в піаніста, він грає як може»* [21, 17.04.2014]. Відсутність конкретної вказівки на авторство вислову *На багнетах всидіти неможливо* скоріше за все пояснюється «розпливчастою» інформацією про його джерела: воно приписується французьким політичним діячам (Наполеону, Талейрану), проте насправді є іспанським народним прислів'ям [8]. Пор.: <...> *кадрів місцевого походження, “захарченків і плотницьких”, то пак, перепрошую, “петровських і чубарів”, у керівництві КП(б)У було на порядки менше, ніж нині на ОРДЛО, – на пальцях перелічити! – а на самих багнетах, як відомо, жоден окупант довго не всидить* <...> [22, 5.02.2016].

Якщо згадується джерело крилатих висловів, що походять із популярних пісень, то вказівка на інтертекстуальний характер структури має найзагальніший

вигляд, автори музики й слів не вказуються: *Сколько Россия готова отдать за крепкую дружбу? Миллиарды! “Мы за ценой не постоим», – если помните, поется в культовой советской песне* [22, 20.01.2014] (пісня «Нам нужна одна победа» Булата Окуджави з кінофільму «Белорусский вокзал», 1971); *«Хотят ли русские войны? Спросите вы у тишины» – строки из старого советского хита. Песня красивая, к реальности не имеет никакого отношения. Предлагаю спросить у Дмитрия Киселёва. <...> И такими киселёвыми сейчас забиты эфиры всех российских телеканалов. Они призывают к войне, они возбуждают ненависть ко всему украинскому, к Украине. Вот вам и ответ на вопрос «Хотят ли русские войны?»* [22, 26.01.2015] (*Хотят ли русские войны* – рядок з однойменної популярної радянської пісні 1961 р., музика Е. Колмановського, слова Є. Євтушенка).

Серед причин, які зумовлюють введення в публіцистичні тексти нечітко окреслених вказівок на інтертекстуальність окремих їхніх фрагментів, можна виділити а) прагнення автора спонукати читача до мовної гри, згадати конкретного автора та джерело ІО; б) неоднозначну інформацію про автора та джерело ІО; в) недбалість автора публіцистичного тексту, який не спромігся встановити джерело ІО.

Чітко окреслені вказівки на інтертекстуальність містять: а) інформацію про автора прототексту; б) інформацію про персонажа прототексту, якому належить наведене висловлювання; в) назву прототексту, а також г) сполучення двох вищезначених інформаційних моментів – а) та в) і а) та б).

Література

1. Белянин В. П. Живая речь. Словарь разговорных выражений / В. П. Белянин, И. А. Бутенко. – М. : ПА-ИМС, 1994. – 192 с.
2. Земская Е. А. Клише новояза и цитация в языке постсоветского общества / Е. А. Земская // Вопросы языкознания. – 1996. – № 3. – С. 23–31.
3. Ільченко О. А. Метафоричні словосполучення в мові української преси ХХІ ст. : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / О. А. Ільченко. – Х., 2012. – 20 с.
4. Можейко М. А. Интертекстуальность / М. А. Можейко // Постмодернизм. Энциклопедия. – Минск : Интерпрессервис ; Книжный Дом, 2001. – 1040 с. – С. 333–335.
5. Негрышев А. А. Языковая игра в СМИ : текстообразующие механизмы и дискурсивные функции (на материале газетных новостей) / А. А. Негрышев // INTER-CULTUR@L-NET. – Выпуск 05/2006 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.my-luni.ru/>
6. Постнова Т. Е. Прецедентные тексты в печатной рекламе / Т. Е. Постнова // Вестник Московского ун-та. Сер. 19. Лингвистика и межкультурная коммуникация. – 2001. – № 2. – С. 106–115.
7. Рябініна О. К. Інтертекстуальність у дискурсі сучасної української преси : лінгвістичний аспект : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – українська мова / О. К. Рябініна. – Харків, 2008.
8. Серов В. В. Энциклопедический словарь крылатых слов и выражений. – 2-е изд. / В. В. Серов. – М. : Локид-Пресс, 2005. – 880 с.
9. Фатеева Н. А. Контрапункт интертекстуальности, или Интертекст в мире текстов / Н. А. Фатеева. – М. : Агар, 2000. – 280 с.
10. Грани. Ру. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://grani.ru/Politics/World/Europe/Ukraine/m.244336.html>.
11. Дзеркало тижня. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : gazeta.dt.ua/archives.
12. Думская. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://dumskaya.net/>
13. Ежедневный журнал. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.ej.ru/?a=inner#>

14. Электронный ресурс. – Режим доступа: www.ukrtvory.com.ua/kr63.html
15. Электронный ресурс. – Режим доступа: forum.lingvo.ru/actualthread.aspx?tid=105968;
16. Новая газета. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.novayagazeta.ru/>
17. Новодворская В. Острый нож в грудь великой революции / В. Новодворская. – 3. 02.2014. – Режим доступа : <http://www.newtimes.ru/articles/detail/78267/>
18. Огонёк. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.onlinegazeta.info/journals/ogonek.htm
19. Телекритика. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.telekritika.ua/
20. Тиждень. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : tyzhden.ua/
21. Українська правда. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.pravda.com.ua/

Статтю отримано 10.10.2015 р.

Касим Г. Ю.

РАЗНОВИДНОСТИ СИГНАЛОВ ОБ ИНТЕРТЕКСТУАЛЬНОСТИ ФРАГМЕНТОВ СОВРЕМЕННОГО ПУБЛИЦИСТИЧЕСКОГО ТЕКСТА

Статья посвящена изучению интертекстуальных единиц – крылатых слов и цитат, использовавшихся в электронных СМИ Украины и России на протяжении последних трёх лет. В работе описано разнообразие сигналов, указывающих на конструкции интертекстуального характера, характерные для публицистики.

Ключевые слова: масс-медиа, интертекстуальность, крылатые слова, цитаты, прототекст.

Kasim G. Yu.

VARIETY OF SIGNALS POINTING TO INTERTEXTUAL CONSTRUCTIONS AT MASS-MEDIA

The article is devoted to the study of intertextual units – popular expressions and citations, that were used at electronic B роботі описано різноманітні mass media of Ukraine and Russia for a period of last three years. The work describes variety of signals that point to intertextual constructions peculiar to journalistic genre.

Key words: mass-media, intertextuality, popular expressions, citation, prototext.